

GÖÇ SOSYOLOJİSİ

-Farklı Boyutlarıyla Göç-

Editör

Rıdvan ŞİMŞEK

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-235-0

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

GÖÇ SOSYOLOJİSİ
-Farklı Boyutlarıyla Göç-

Yayıncı Sertifika No

47518

Yazarlar

Rıdvan Şimşek

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Basic Code

SOC007000

DOI

10.37609/akya.621

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Sunuş

Göç, ulusal ve uluslararası alanda farklı yoğunluklarda da olsa her dönem etkisini hissettiren bir olgu olarak akademik çalışmaların ilgi odağı olmuştur. Günümüzde ülkeler farklı yapılarda ve boyutlarda göç olgusu ve göçlerle bağlantılı gelişen çeşitli sorunlar ile karşı karşıyadırlar. Ekonomik gelişme, siyasal güvenlik, sosyal bütünleşme gibi kaygılar etrafında ulusal ve uluslararası boyutlarıyla göç olgusuna kamuoyunun, politika yapımcıların ve akademisyenlerin ilgileri artmaktadır.

Bu kitap, göç olgusunu farklı boyutlarda ve perspektiflerde ele alan çalışmalarla literatüre ufak da olsa bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Kitapta ele alınan konular göç olgusunun sahip olduğu çeşitliliği de belli bir boyutta yansıtmaktadır. Kitap her biri farklı yazarlar tarafından göç olgusunu farklı boyutları ve örnekleri ile ele alan on bir bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde *Ali Öztürk*, göçün metafizik ve imgesel izdüşümlerini imajoloji disiplininin imkânlarıyla yatay ve dikey boyutta analiz etmektedir. Göç olgusuna dair literatürde üzerinde pek durulmayan fakat bir o kadar da önemli olan bir alana, göç metafiziğine, ufuk açıcı bir çalışmayla dikkatleri çekmektedir. İkinci bölümde, *Rıdvan Şimşek*, göç çalışmalarında öne çıkan başlıca kuramları ele alarak kuramsal düşünüşün bütüncül bir resmini ortaya koymaktadır. Üçüncü bölümde, *Ümmet Erkan*, ulus devlet temelinde ortaya çıkan asimlasyona/entegrasyona dayalı göç politikalarına karşı dirmsel/diyalojik etkileşime dayalı bir medeniyet perspektifinin imkânını ele almaktadır. Dördüncü bölümde *Fethi Nas*, göçü ulusal ve uluslararası boyutları, türleri ile ele almakta, güvenlik ve kültürel çoğulculuk perspektiflerinden sorunsallaştırarak tartışmaktadır. Beşinci bölümde *Ali Öztürk*, krizlerden kaynaklanan göçler ve göçlerden kaynaklanan krizlere, doğu ve batı medeniyetlerinin kriz paradigmalarından hareketle bir göç-kriz konsepti sunmaktadır. Altıncı bölümde *Enver Sinan Malkoç*, göç olgusunu siyasal sistemler

temelinde uluslararası göçler boyutuyla analiz etmektedir. Siyasal rejimlerin uluslararası göç olgusunun ortaya çıkışında, göç akımlarının yönlerinin şekillenmesinde önemli bir faktör olduğunun altını çizmektedir. Yedinci bölümde *Seçil Özdemir Metlioğlu*, Türkiye’deki kentleşme tarihini göç ve gecekondulaşma olguları bağlamında analiz etmekte, bu alanda ortaya çıkan güncel sorunlara dikkat çekmektedir. Sekizinci bölümde, *Ekrem Saltık*, tarihin karanlık kıvrımlarında unutulmaya yüz tutan görkemli bir göç dalgasını, Osmanlı vatandaşlarının Latin Amerika’ya göçlerini ele almakta ve Osmanlılıktan Los Turcos’a uzanan göç süreçlerinin tarihi ve toplumsal izlerini aydınlatmaktadır. Dokuzuncu bölümde *Adem Solakumur*, *Zeki Taş*, *Murat Kul* ve *Yılmaz Ünlü*, göç ve spor ilişkisini yabancı öğrencilerin toplumsal uyumunda sporun rolü bağlamında ele almakta, göçmenlerin toplumsal uyumunda sporun rolüne dikkat çekmektedirler. Onuncu bölümde *Selman Yarcı*, günümüzün en çapıcı göç sorunlarından olan sığınmacı sorununu Türkiye’deki Suriyelilerin hukuksal statülerinden hareketle ele alarak sığınmacı kimliğinden uyum çıkıp çıkmayacağını tartışmaktadır. On birinci bölümde *Ali Çelik* ve *Hüseyin Koçak*, göç ve mekân ilişkisini, Suriye krizinin yol açtığı göçler özelinde Sakarya örneğinde analiz etmekte, yaşanan süreçlere ve sorunlara dair önemli tespitlerde bulunmaktadır.

Farklı boyutlarıyla göç olgusunu ele alan Göç Sosyolojisi kitabımız, göçün metafiziğinden, kuramsal boyutuna; göçün yol açtığı sorunlardan, göç politikalarına; göçün mekâna yansımalarından, sosyal uyuma etkilerine kadar uzanan çeşitlilikte, birbirinden bağımsız, bir dizi çalışmayı okurları ile buluşturmayı amaçlıyor.

Bartın-2018

Yazarlar

Ali ÖZTÜRK

Doç. Dr. Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Rıdvan ŞİMŞEK

Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Ümmet ERKAN

Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Fethi NAS

Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Enver Sinan MALKOÇ

Dr. Öğretim Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü.

Seçil ÖZDEMİR METLİOĞLU

Dr. Öğretim Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

Ekrem SALTİK

Dr. Öğretim Üyesi, İstinye Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Selman YARCI

Dr. Öğretim Üyesi, Yalova Üniversitesi, Çınarcık MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü.

Adem SOLAKUMUR

Öğretim Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü.

Zeki TAŞ

Öğretim Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü.

Yılmaz ÜNLÜ

Öğretim Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü.

Murat KUL

*Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü.*

Hüseyin KOÇAK

*Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü.*

Ali ÇELİK

*Doktora Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sosyoloji Bölümü.*

İçindekiler

Göçün Metafizigi ve İmajolojisi Üzerine.....	1
Ali ÖZTÜRK	
Göç Kuramları	15
Rıdvan ŞİMŞEK	
Ulusçu Asimilasyon/Entegrasyon Politikalarından Medeniyet Perspektifine Dayalı Dirimsel/Diyalojik Etkileşime	49
Ümmet ERKAN	
Göç ve Göçün Yol Açtığı Sorunlar	73
Fethi NAS	
Göç ve Kriz	95
Ali ÖZTÜRK	
Türkiye’de Göç ve Gecekondu Olgularına Tarihsel Bir Bakış.....	109
Seçil ÖZDEMİR METLİOĞLU	
Uluslararası Göçlerin Sebepleri ve Siyasal Rejimler.....	131
Enver Sinan MALKOÇ	
Yeni Dünya’ya Göç Eden Eski Osmanlılar.....	147
Ekrem SALTİK	
Göç ve Spor İlişkisi Bağlamında Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Toplumsal Uyumlarında Sporun Yeri ve Önemi.....	163
Adem SOLAKUMUR, Zeki TAŞ, Yılmaz ÜNLÜ, Murat KUL	
Sığınmacı Kimliğinden Uyum Çıkar Mı?	197
Selman YARCI	
Göç ve Mekân Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler:.....	217
Hüseyin KOÇAK, Ali ÇELİK	

Bölüm

1

Göçün Metafizigi ve İmajolojisi Üzerine

Ali ÖZTÜRK¹

*Metafizigini ve imgesini
olgunluğa kavuşturamadığımız bir şeyin
olgununu da olgunluğa kavuşturamayız.*

Öz

Göç olgusu çeşitli güncel sebeplerden dolayı günümüzde önem kazanmış büyük bir sorundur. Ama kuşkusuz bu olgunun derin bir geçmişi, karmaşık birçok yansıması mevcuttur. Göçe dair çok çeşitli teoriler, yaklaşımlar ve uygulamalı çalışmalar mevcuttur. Aynı zamanda çok çeşitli algılar, kabuller, politikalar, ulusal ve uluslararası kurumsal çalışmalar da vardır. Bununla birlikte göçün kendisi de çok boyutlu bir sorundur. Böyle bir olgunun kuşkusuz hem metafiziğe ve imgesel izdüşümlere kaynaklık eden bir tarafı mevcut hem de doğrudan metafizik ve imgesel izdüşümleri yönlendiren ve gereçlendiren postulat hükmünde kıymeti de zahirdir.

Bu çalışmada göç olgusu ekseninde mevcuda ulaşmış metafiziki ve imgesel izdüşümleri sisteme bağlama çabasının yanı sıra imajolojinin imkânlarıyla göç olgusunun yatay-dikey imge-epistemik serüvenini anlama çabasına gidilecektir.

¹ Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bartın. aliozturk@bartin.edu.tr

Kaynakça

- Baggio, Fabio. (2005). Theology of Migration, Scalabrini Migration Center Quezon City, Philippines.
- Marshall, Gordon. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, (Çev. Osman Akinhay, Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Nakache, Delphine; Hélène Pellerin and Luisa Veronis. (2015). Migrants' Myths and Imaginaries Understanding Their Role in Migration Movements And Polices, University of Ottawa, Canada.
- Öztürk, Ali. (2016). "İmajist Sosyoloji ve İmgesel Komünitiler",- Imagistic Sociology and Imaginative Communities, International Symposium on New Trends in Social and Liberal Sciences, 28 Nisan-1 Mayıs 2016, Milan, İtalya.
- Öztürk, Ali. (2013). "Sosyal Bilimlerde Kavram ve Olgu Modülizasyonu Bağlamında Bir Tekno-Metodoloji Denemesi", - A Techno-Methodological Attempt in Social Sciences in the Context of Fact and Concept Modulation (Concept and Fact of Religion as an Example)- Sosyologca Dergisi 5, İstanbul.
- Öztürk, Ali. (2017). "Modern Dil Teorileri ve Toplumsal Dizayn" - Modern Language Theories and Social Design (Introduction Political Language of Sociology)- İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, Vol: 6, Issue 7, s. 11-37, <http://www.itobiad.com/download/article-file/372179>
- Öztürk, Ali. (2018). "Diyarbakır Örneğinde Bölgesel Sorunların İmgesel Metafizliği Üzerine", -An Essay Over Imaginative Metaphysic Of Regional Problems: (Diyarbakır Sample): Sosyoloji Yazıları (Ed. Y. Yıldırım), Bilgin Yayınları, Ankara, s:135-167.
- Öztürk, Ali. (2011). Kriz Sosyolojisi, Doğu Kitabevi, İstanbul.
- Öztürk, Ali. (2013). İmajoloji: Bir Disiplin Denemesi,2. Basım, Elis Yayınları, Ankara.

Bölüm

2

Göç Kuramları¹

Rıdvan ŞİMŞEK²

Giriş

Göç, birçok farklı alandaki gelişmelerden etkilenen ve yine birçok alanda etkileri görülen çok boyutlu bir olgu olduğu için tanımlanmasında ve kuramsallaştırılmasında da zorluklar, sınırlılıklar ortaya çıkmaktadır. Göç olgusunu ele alan çalışmaların teorik boyutu incelendiğinde, bu olguyu ele alanların, çalışma yaptıkları bilime ve ele aldıkları konu alanlarına göre, bazı tespitlerden hareketle bir takım kavramsal ve kuramsal çerçeveler, açıklama modelleri oluşturmaya çalıştıkları görülmektedir.

Göç olgusuna kuramsal ilgi kırdan kente göç çerçevesinde başlamıştır. Başlangıçtaki bu ilgi iktisadi, siyasal ve sosyo-kültürel alanlardaki gelişmelere paralel olarak çeşitlenmiştir. İktisadi kalkınma arayışları, ulusal politikalar, sosyo-kültürel uyum gibi alanlar çerçevesinde kuramsal yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

¹ Bu çalışma, “*Türkiye’de İç Göçlerin Göç Veren Bölgelere Etkisi ve Tersine Göç İmkânları: Kastamonu Örneği*” adlı doktora tezinden ilgili bölümün gözden geçirilerek genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, rsimsek@bartin.edu.tr

Kaynakça

- Abadan-Unat, Nermin. (2002), *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Adıgüzel, Yusuf. (2016), *Göç Sosyolojisi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Anık, Mehmet. (2012), *Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi*, Açılım Kitap, İstanbul.
- Bodvarsson, Örn B., Van den Berg, Hendrik. (2013), *"The Economics of Immigration: Theory and Policy"*, Springer, New York.
- Bozdağ, Emre Güneşer ve ATAN, Murat. (2009), *"Avrupa Ülkelerine Göç Eden Türk İşçilerinin İktisadi Etkinliğe Katkısı"*, Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:11, Sayı:1, 2009, sa.159-180.
- Çakır, Sabri. (2011), *"Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme"*, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık 2011, Sayı:24, ss.129-142.
- Ersoy, Melih ve H.Şengül Tarık. (2002), *Kente Göç ve Yoksulluk: Diyarbakır Örneği*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Fawcett, James T. (1989), *"Networks, Linkages, and Migration Systems"*, International Migration Review, (1989), 23: 671-680.
- Guilmoto, Christophe Z. and Sandron, Frederic. (2001), *"The Internal Dynamics of Migration Networks in Developing Countries"*, Population: An English Selection, (2001), 13(2): 135-164.
- Gurak, Douglas T. ve Caces, Fe Maria. (1992), *"Migration Networks and the Shaping of Migration Systems"* International Migration Systems: A Global Approach, ed. Mary M. Kritz, Lin Lean Lim ve Hania Zlotnik, Calendon Press, Oxford,1992, sa.150-176
- Güneş, Fatime. (2013), *"Göç Olgusu ve Uluslararası Göç Kuramları"*, İnsan ve Toplum, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Hagen-Zanker, Jessica. (2011), *"Why do People Migrate? A Review of the Theoretical Literature"*, MPRA Paper No. 28197, posted 18. January 2011
- Hoffmann-Nowotny, Hans-Joachim. (1981), *"A Sociological Approach Toward a General Theory of Migration"*, Global Trends of Migration, M. Kritz, L.L. Lim and H. Zlotnik (eds.), Centre for Migration Studies. New York.
- Jansen, Clifford J. (1970), *"Migration: A Sociological Problem"*, Readings in the Sociology of Migration, ed. Clifford J. Jansen, Pergamon Press, New York, 1970, sa.3-35.
- Kurekova Lucia. (2011), *"Theories of Migration: Conceptual Review and Empirical Testing in the Context of the EU East-West Flows"*, Paper prepared for Interdisciplinary conference on Migration. Economic Change, Social Challenge, April 6-9, 2011, University College London.
- Lee, Everett, S. (1966), *"A Theory of Migration"*, Demography, Cilt: 3, Sayı: 1, 1966, sa. 47-57.
- Massey, Douglas S. (1990), *"Social Structure, Household Strategies, and the Cumulative Causation of Migration"*, Population Index 56: 3-26.
- Massey, Douglas S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., &

- Taylor, J. E. (1993), “*Theories of international migration: A review and appraisal*”, Population and Development Review, (1993), 19(3): 431-466.
- Mincer, Jacob. (1978), “*Family Migration Decisions*”. Journal of Political Economy, 86, 749-773.
- Özcan, E. Deniz Ela. (2017), “*Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme*”, İş ve Hayat 2 / 4 (Şubat 2017), 183-215.
- Özgür, E. Murat ve Yasak, Üzeyir. (2009), “*Şehir İçi İkametgâh Hareketliliğine Kuramsal Bir Bakış*”, Coğrafi Bilimler Dergisi, CBD 7 (1), 39-50 (2009)
- Petersen, William. (1958), “*A General Typology of Migration*”, Source: American Sociological Review, Vol. 23, No. 3 (Jun., 1958), pp. 256-266.
- Polachek, S., & Horvath, F. (1977). “*A Life Cycle Approach to Migration: Analysis of the Pervasive Peregrinator*”, in Research in Labor Economics (Eds. Ehrenberg and Ronald), JAI Press, Greenwich, Connecticut.
- Portes, Alejandro. (2001). “*Introduction: The Debates and Significance of Immigrant Transnationalism*,” Global Networks 1(3): 181-194.
- Ravenstein, Ernst Georg. (1885), “*The Laws of Migration*”, Journal of the Statistical Society of London, cilt. 48. sayı: 2, 1885, sa. 167-235.
- Ravenstein, Ernst Georg. (1889), “*The Laws of Migration*”, Journal of the Royal Statistical Society of London, Vol. 52, No.2, 1889, sa.241-305.
- Stouffer, Samuel A. (1940), “*Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance*”, American Sociological Review, Vol. 5, No. 6 (Dec., 1940), pp. 845-867.
- Toksöz, Gülay. (2006), *Uluslararası Emek Göçü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Wilpert, Czarina. (1992), “*The Use of Social Networks in Turkish Migration to Germany*”, International Migration Systems: A Global Approach, ed. Mary M. Kritz, Lin Lean Lim ve Hania Zlotnik, Calendon Press, Oxford, 1992, sa.177-189.
- Wolpert, Julian. (1965), “*Behavioral Aspects in the Decision to Migrate*”, Papers of the Regional Science Association 15, (1965), 159-169.
- Yalçın, Cemal. (2004), *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Zipf, George Kingsley. (1946), “*The P1 P2 / D Hypothesis: On the Intercity Movement of Persons*”, American Sociological Review, Vol. 11, No. 6 (Dec., 1946), pp. 677-686
- Zlotnik, Hania. (1992), “*Empirical Identification of International Migration Systems*”, International Migration Systems: A Global Approach, Mary Kritz, Lin Lean Lim, ve Hania Zlotnik (eds), Oxford Clarendon Press, 1992, sf. 19-40.

Bölüm

3

Ulusçu Asimilasyon/Entegrasyon Politikalarından Medeniyet Perspektifine Dayalı Dirimsel/Diyalojik Etkileşime

Ümmet ERKAN¹

Giriş

Göç tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Hatta insanlık tarihi göç tarihidir denilebilir. Toplumların/insanların bulundukları mekândan başka mekâna hareketi (hicreti) olarak tanımlanan göç, sadece coğrafi bir hareketlilik yaratmamış bunun ötesinde toplumlar/kültürler arasında çok yönlü/yaratıcı ilişkilerin doğmasını da sağlamıştır. Tarih boyunca doğu/batı, güney/kuzey yönünde göç hareketlerinin merkezinde bulunan Anadolu coğrafyası bu göç hareketliliğinden en fazla etkilenen yerlerden biridir. Anadolu'nun göç yolları üzerinde bulunması, bu bölgede büyük devletler/medeniyetlerin de kurulmasını sağlamıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, uerkan@bartin.edu.tr

Kaynakça

- Adıgüzel, Yusuf. (2016). *Göç Sosyolojisi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Anderson, Benedict. (1995). *Hayali Cemaatler Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, Çev. İskender Savaşır, Metis Yayınları, Ankara.
- Bartram, Davit. Poros, V. Maritsa. Monforte Pierre. (2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*, Çev. İtir Ağabeyoğlu Tuncay, Hece Yayınları, Ankara.
- Eisenstadt, Shmuel Noah. (2007). *Modernleşme; Başkaldırı ve Değişim*, Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Gellner, Ernest. (1992). *Uluslar ve Ulusçuluk*, Çev. Büşra Ersanlı Behar, Günay Göksu Özdoğan, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Giddens, Anthony. (2004). *Modernliğin Sonuçları*, 3.Basım, Çeviren: E. Kuşdil, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Giddens, Anthony. (2012). *Sosyoloji*, Haz. Cemal Güzel, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Güler Müzeyyen. (2003) “Yağlıdere, Zeytinburnu ve Brooklyn Köprüsü”, *Toplum ve Bilim Dergisi*, Sayı: 17, Ekim.
- Le Bon, Gustav. (1998). *Ulusların Yükselişinin Psikolojik Yasaları*, Çev. Mehmet Demirezer, Ufuk Yayınları, İstanbul.
- Saydam, Abdullah. (1997). *Kırım ve Kafkas Göçleri (1856-1876)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Van Dijk, Teun. (2005). “Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları”, *Medya, İktidar ve İdeoloji* içinde, Der. ve Çev. Mehmet Küçük, Bilim Sanat Yayınları, Ankara.
- Yalçın Cemal. (2002). “Çokkültürcülük Bağlamında Türkiye’den Batı Avrupa Ülkelerine Göç”, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 26, No: 1, Mayıs.
<http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/wallchart/index.shtml> (E.T. 07.11.2018).
- http://www.goc.gov.tr/files/files/24-gecici_koruma_kapsamindaki_suriyelilerin_illere_gore_dagilimi_01_11_2018.jpg (E.T. 08.11.2018).
- http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik (E.T. 08.11.2018).
- http://www.goc.gov.tr/files/images/2017_yilinda_uluslararası_koruma_basvurusu_yapan_yabancilarin_uyruklarına_gore_dagilimi_v3.jpg (E.T. 09.11.2018).
- http://www.goc.gov.tr/icerik6/multecilerin-hukuki-durumuna-iliskin-sozlesme_340_341_641_icerik (E. T. 12 Kasım 2018).

Bölüm

4

Göç ve Göçün Yol Açtığı Sorunlar

Fethi NAS¹

Giriş

İnsanlar neden göç eder? sorusuna verilebilecek çok sayıda cevap vardır. Doğal ve tarihsel bir perspektiften hareketle McNeill (1984) göçün, pek çok canlı türünde olduğu gibi insanların doğasına özgü bir gerçeklik olduğunu iddia etmektedir. İnsanlar hayatta kalmak için çok eski zamanlardan itibaren hem kendileri için besin kaynaklarına ulaşmak hem de evcilleştirdikleri hayvanlar için otlaqları bulabilmek amacıyla yer değiştirmişlerdir. Ayrıca seyahat etmek, yeni yerler keşfetmek veya fetihler yapmak amacıyla yaşam alanlarını genişletmişlerdir. Bu süreçler insanların bir yerden başka bir yere hareket etmesinin bir diğer ifadeyle göç etmesinin en belirgin özellikleri arasında yer almaktadır. Göç hareketi, sadece insanlara özgü bir eylem türü değildir. Çünkü dünya üzerinde yaşayan çok sayıda canlı türü, periyodik olarak göç etmektedir fakat insani bir eylem olarak göç, son derece karmaşık ve sorunlu bir ilişkinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. İnsan göçü psikolojik, politik, ekonomik ve kültürel bakımdan etkileri olan sosyal bir gerçekliktir. Özellikle son yıllarda göç hareketleri, küreselleşme sürecinin beraberinde getirdiği ekonomik gelişmelerin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bundan dolayı göç, küresel dünyanın her yerinde etkisi hissedilen, çağdaş dünyanın olağan bir özelliği ve 21. yy'da dünya toplumlarının dönüşmesinde etkili faktörlerden birisi haline gelmiştir (Koser, 2007).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, fnas@bartin.edu.tr

Kaynakça

- Aepfel, Timothy. (1998, 30 March). A 3Com factory hires a lot of immigrants, gets mix of languages. The Wall Street Journal.
- Andreas, Peter. (2000). Border Game. Policing US-Mexico Divide. Cornell University Press. London.
- Beaud, Stephane ve Gerard Noiriel. (2003). "Göçmenlerin Bütünleşmesini Düşünmek", Toplumbilim, Göç Sosyolojisi Özel Sayısı, Sayı: 17.
- Boucher, Karine Côté. (2014). Border Security as Practice: An agenda for Research. Security Dialogue, June. Vol.45 (3).
- Castles, Stephen and Miller, Mark J. (2009). *The age of migration : international population movements in the modern world*. 4th edn. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Cohen, Robin. (2008). Global Diasporas: An Introduction, Routledge, New York. USA.
- Docquier Frédéric and Rapoport, Hillel. (2011). Globalization, Brain Drain and Development. Journal of Economic Literature. Bonn, Germany.
- Durdu, Zafer. (2013). Kimliğin Dönüşümü Ve Kültürel Küreselleşme, International Journal of Social Science, Volume 6 Issue 7, p. 345-365, July.
- Engerman, Stanly and O'Brien, Patrick. (2004). The Industrial Revolution in Global Perspective. In *Economic History of Modern Britain, Vol.1: Industrialisation, 1700-1860*, Cambridge University Press, London.
- Giddens, Anthony. (1990). Modernliğin Sonuçları, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- IOM, (2003). World Migration Report. Erişim: (<https://www.iom.int/world-migration-report-2003>).
- Khawaja, Bassam. (2011). War and Memory: The Role of Palestinian Refugees in Lebanon. History Honors Projects. Paper 13.
- Koser, Khadid. (2007). Refugees, Transnationalism and the State. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(2), 233-254.
- Kritz, Mary M. (1987). "International Migration Policies: Conceptual Problems". *International Migration Review*, Vol. 21, No. 4, (Winter), pp. 947-964.
- Kymlicka, Will. (1998). Çokkültürlü Yurttaşlık. Azınlık Haklarının Liberal Teorisi. Ayrıntı Yay. İstanbul.
- Kymlicka, Will. (2012). Multiculturalism: Success, Failure, and the Future. Migration Policy Institute. Washington, DC:
- Maktabi, Rania. (1999). The Lebanese Census of 1932, Revisited. Who Are the Lebanese?, *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 26, No. 2. Taylor & Francis Ltd.
- McNeill, William H. (1984). Human Migration in Historical Perspective, *Population and Development Review*, Vol. 10, No. 1 (Mar., 1984), pp. 1-18.
- NATO. (2011). The Wall: A Border Through Germany. Erişim: (https://www.nato.int/nato_static/assets/pdf)

- Paksoy, H.Mustafa, Koçarslan, Hüseyin. Kılınç, Erhan. Tunç, Ahmet. (2015). "Suriyelilerin Ekonomik Etkisi: Kilis İli Örneği". *Birey ve Toplum*, Bahar, Cilt 5. Sayı 9.
- Parekh, Bhikhu, (2002), Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek: Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori, Phoenix Yayınları, Ankara.
- Randall, Hansen, (2007). "Migration Policy", *European Politics*, Ed. Colin Hay and Anand Menon, Oxford University Press, Oxford.
- Suter, Birigitte. (2012). *Tales of Transit: Sub-Saharan African Migrants' Experiences in Istanbul*. Malmö: Malmö Studies in International Migration and Ethnic Relations no. 11, and Linköping Studies in Art and Science, Norrköping, Sweden.
- Torpey, John. (1999). *The Invention of the Passport: Surveillance, Citizenship, and the State*. Cambridge University Press. USA.
- UN DESA, (2017). Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İlişkiler/Nüfus Dağılımı Departmanı, Uluslararası Göç Raporu.
- UNICEF. (2017). Vulnerability Assesment of Syrian Refugees in Lebanon.
- Yakushko, Oksana. (2009). *Xenophobia: Understanding the Roots and Consequences of Negative Attitudes toward Immigrants*. Educational Psychology Papers and Publications, University of Nebraska Lincoln. Erişim: (<http://digitalcommons.unl.edu/edpsychpapers/90/>).
- Zolberg, Aristide (1983), The Formation of New States as a Refugee-Generating Process, *The American Academy of Political and Social Sciences*, Vol. 467.
- Zolberg, R. A. A., Suhrke, A., Aguayo, S. (1989). *Escape from Violence. Conflict and the Refugee Crisis in the Developing World*. Oxford University Press.

Bölüm

5

Göç ve Kriz

Ali ÖZTÜRK¹

Öz

Göç sorunsalı önemli bir olgu olarak insanlığın hikâyesini şekillendirmeye devam ediyor. Çok önemli kazanımları içermekle birlikte içinden çıkılması güç çok sayıdaki krize de kaynaklık ettiği açıktır. Aynı şekilde kimi büyük krizlerin büyük göçlere de neden olduğu bilinmektedir. Bu yüzden göçle kriz arasında neredeyse bir özdeşlik ilkesinden bahsedilebilir.

Bu çalışma hem krizlerden kaynaklanan göçleri hem de göçlerden kaynaklanan krizleri sistemli olarak temel sorunlar ekseninde anlama çabasını hedeflemektedir. Bunu yaparken de krizin neliğini, kriz paradigmalarını göçün temel sorun ve çıkmazları ekseninde yorumlamayı yaşanmış, cari ve muhtemel göçlerin kaynaklandığı ya da neden olduğu krizleri de esas alarak bütüncül bir göç-kriz konsepti meydana getirmektedir.

¹ Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bartın. aliozturk@bartin.edu.tr

Kaynakça

- Amodio, Francesco and Giorgio Chiovelli. (2013). *Ethnicity, Migration and Conflict: Evidence from Contemporary South Africa*, http://www2.um.edu.uy/abalsa/seminarios_2013_archivos/amodio%20chiovelli%20za_conflict.pdf (Erişim tarihi: 16.12.2018).
- Baggio, Fabio. (2005). *Theology of Migration*, Scalabrini Migration Center Quezon City, Philippines.
- Bakioğlu, Ayşen ve Ali Yıldız. (2013). “Finlandiya’nın PISA Başarısına Etki Eden Faktörler Bağlamında Türkiye’nin Durumu”, *Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl: Haziran 2013, Cilt-Sayı: 38.
- Betts, Alexander. (2014). *The Global Governance of Crisis Migration*, <http://www.fmreview.org/sites/fmrfiles/FMRdownloadsencrisisbetts.pdf> . Erişim tarihi: 16.12.2018.
- Buonanno, Laurie. (2017). “The European Migration Crisis”. In D. Dinan, N. Nugent, & W. E. Patterson (Eds.), *The European Union in Crisis* (pp. 100-130). London: Palgrave Macmillan.
- Chomsky, Noam, (2016). *Crises of Immigration*, United Nations University Institute on Globalization, Culture and Mobility, 2016 Annual Guest Lecture, 5 November, Barcelona, Spain.
- Clem Brooks, Jeff Manza, and Emma D. Cohen, (2016). *Political Ideology and Immigrant Acceptance*, Socius: Sociological Research for Dynamic World Volume 2: 1– 12.
- Epstein1, Gil S., Gang, Ira N. (2010). *Migration and Culture*, <http://econ.biu.ac.il/fileseconomicsworking-papers/2010-17.pdf>. (Erişim tarihi: 16.12.2018).
- Erol, Murat., Ersever, G. Oya.(2014). “Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale”, *KHO Bilim Dergisi*, Cilt: 24 Sayı: 1 Yıl:2014.
- Hough, Victoria Metcalfe. (2015), “The Migration Crisis? Facts, Challenges And Possible Solutions”, *Shaping Policy for Development*, <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9913.pdf> (Erişim tarihi: 16.12.2018).
- Marshall, Gordon. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınhay, Derya Kömürçü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Nakache, Delphine; Hélène Pellerin and Luisa Veronis. (2015). Migrants’ Myths and Imaginaries Understanding Their Role in Migration Movements And Policies, University of Ottawa, Canada.
- Öztürk, Ali (2016). “İmajist Sosyoloji ve İmgesel Komünitiler”, - Imagistic Sociology and Imaginative Communities, *International Symposium on New Trends in Social and Liberal Sciences*, 28 Nisan-1 Mayıs 2016, Milan, İtalya.
- Öztürk, Ali, (2013). “Sosyal Bilimlerde Kavram ve Olgu Modülizasyonu Bağlamında Bir Tekno-Metodoloji Denemesi”, - A Techno-Methodological Attempt in Social Sciences in the Context of Fact and Concept Modulation (Concept and Fact of Religion as an Example)- *Sosyologca Dergisi* 5, İstanbul.

- Öztürk, Ali, (2017). “Modern Dil Teorileri ve Toplumsal Dizayn” - Modern Language Theories and Social Design (Introduction Political Language of Sociology)- *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, Vol: 6, Issue 7, s. 11-37, <http://www.itobiad.com/download/article-file/372179>
- Öztürk, Ali, (2018). “Diyarbakır Örneğinde Bölgesel Sorunların İmgesel Metafizigi Üzerine” -An Essay Over İmaginative Metaphysic Of Regional Problems: (Diyarbakır Sample): *Sosyoloji Yazıları* (Ed. Y. Yıldırım), Bilgin Yayınları, Ankara, s:135-167.
- Öztürk, Ali. (2011). *Kriz Sosyolojisi*, Doğu Kitabevi, İstanbul.
- Öztürk, Ali. (2013). *İmajoloji: Bir Disiplin Denemesi*, 2. Basım, Elis Yayınları, Ankara.
- Öztürk, Ali. (2015). *Medeniyet ve Sosyoloji*, 2. Basım, Elis Yayınları, Ankara.
- Parkes, Roderick. (2017). *Nobody Move! Myths Of The Eu Migration Crisis*, EU Institute for Security, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Bölüm

6

Türkiye’de Göç ve Gecekondu Olgularına Tarihsel Bir Bakış

Seçil ÖZDEMİR METLİOĞLU¹

Giriş

Kent, içinden doğduğu çevrenin toplumsal, ekonomik ve fiziksel koşullarının tüm değişim ve dönüşümleri ile birlikte mekânsal yansımasıdır. Mekân tek başına var olabilen bir nesne değil, toplumsal ilişkiler sonucu ortaya çıkan bir olgudur. Her toplumun mekânla kurduğu ilişki farklı olmakla birlikte, kentler toplumsal iktidar mücadelelerinin baş aktörleri arasında yer almaktadır.

Bu çalışma, kentlerin toplumsal, ekonomik, politik ve mekânsal yapılar tarafından oluşturulduğu gerçeğinden yola çıkarak, Türkiye kentleşme tarihini oluşturan göç ve gecekondu kavramlarını tarihsel bir bakış açısıyla açıklamayı hedeflemektedir. Türkiye’nin kentleşme tarihi aynı zamanda gecekonduların tarihidir. Türkiye’de gecekondu olgusunu anlayabilmek için gecekonduların oluşma süreçlerine bakmak gerekmektedir.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, secil.ozdemir@idu.edu.tr

Kaynakça

- Amin, Samir. (1990). The Social Movements in the Periphery: An end to national liberation? *Transforming the Revolution: Social Movements and the World System*, 96–138.
- Aslan, Şükrü. (2011). İstanbul'daki Örnekler Üzerinden 'Gecekondu Mahalleleri' ile 'Varoşlar'ın Sınırlarındaki Esneklik. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 99–106.
- Bilgin, Nuri. (2018). Sosyal Düşünce'de Kent Kimliği. *İDEAL KENT*, 2(3), 20–47.
- Boratav, Korkut. (2016). *1980'li Yıllarda Türkiye'de Sosyal Sınıflar ve Bölüşüm*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Bozkulak, Serpil. (2005). *Gecekondu'dan Varoşa: Gülsuyu Mahallesi. İstanbul'da Kentsel Ayrışma*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Brenner, Neil. (2000). The Urban Question: Reflections on Henri Lefebvre, Urban Theory and the Politics of Scale. *International Journal of Urban and Regional Research*, 24(2), 361–378.
- Çalışkan, Ç. O. (2014). İktidarın Kentleşme Mevzuatı. İçinde A. Koca, Ç. O. Çalışkan, E. Kaya, & Akgün Gürkan (Ed.), *Kentleri Savunmak Mekan, Toplum ve Siyaset Üzerine*. Ankara: Notabene Yayınları.
- Castells, Manuel. (2015). *Kent, Sınıf, İktidar*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Çavuşoğlu, Erbatur. (2014). Düzenin Harı ve Tuğlası: İnşaat Sektörü. İçinde A. Koca, Ç. O. Çalışkan, E. Kaya, & G. Akgün (Ed.), *Kentleri Savunmak Mekan, Toplum ve Siyaset Üzerine*. Ankara: Notabene Yayınları.
- Duman, Betül., & Coşkun, İ. (2015). Kentsel Dönüşüm: Temel Meseleler Üzerine. İçinde B. Duman & İ. Coşkun (Ed.), *Neden Nasıl ve Kimin İçin Kentsel Dönüşüm* (ss. 21–52). İstanbul: Litera Yayınları.
- Ercan, Fuat. (1996). Kriz ve Yeniden Yapılanma Sürecinde Dünya Kentleri ve Uluslararası Kentler: İstanbul. *Toplum ve Bilim*, 71, 61–96.
- Erman, Tahire. (2004). Gecekondu Çalışmalarında “Öteki” Olarak Gecekondu Kurguları. *European Journal of Turkish Studies. Social Sciences on Contemporary Turkey*, 1.
- Erman, Tahire. (2010). Kent ve Gecekondu. *İçinde Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları*, der. Ö. Uğurlu, NŞ Pınarcıoğlu, A. Kanbak & M. Şiriner, 227–265.
- Erman, Tahire. (2016). Kentsel Dönüşümün Eleştirel Analizi. İçinde İ. Kaya (Ed.), *Yeni Türkiye'nin Toplumsal Yapısı* (ss. 79–92). Ankara: İmge Yayıncılık.
- Gökçe, Birsan., Acar, F., Ayata, A., Kasapoğlu, A., Özer, İ., & Uygun, H. (1993). Gecekondu'larda Ailelerarası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü. Ankara: TC Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmet Müsteşarlığı Yayınları.
- Harvey, David. (2003). Debates and Developments The Right to the City. *International Journal of Urban and Regional Research*, 27(December), 939–41. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.00257>

- Harvey, David. (2008). The Right to the City. *New Left Review*, 53, 23–40.
- Harvey, David. (2012). *Sermayenin Mekânları Eleştirel Bir Coğrafyaya Doğru*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Harvey, David. (2013). *Asi şehirler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Işık, Oğuz & Pınarcıoğlu, M. Melih. (2011). *Nöbetleşe yoksulluk: Gecekondu-laşma ve Kent Yoksulları Sultanbeyli Örneği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karpat, Kemal. (2003). *Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm: Kırsal Göç, Gecekon-du ve Kentleşme*. Ankara: Timaş Yayınları.
- Keleş, Ruşen. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Yayıncılık.
- Keyder, Çağlar. (2000). Liberalization from Above and the Future of the In-formal Sector: Land, Shelter, and Informality in the Periphery. İçinde F. Tabak & M. A. Crichlow (Ed.), *Informalization: Process and Structure* (ss. 119–132). London: Johns Hopkins University Press Baltimore, MD.
- Keyder, Çağlar. (2013). Yeni Orta Sınıf. *Bilim Akademisi Derneği*, 34, 179–148.
- Kıray, Mübeccel. (1972). Gecekondu-Az Gelişmiş Ülkelerde Hızla Topraktan Kopma ve Kentle Bütünleşmeme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(3), 561–574.
- Kıray, Mübeccel. (2000). *Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme*. İstanbul: Bağ-lam Yayıncılık.
- Kıray, Mübeccel. (2007). *Kentleşme Yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Koca, Aysun. (2014). Kentsel Dönüşümün Dönüşümü. İçinde A. Koca, Ç. O. Çalışkan, E. Kaya, & G. Akgün (Ed.), *Kentleri Savunmak Mekan, Toplum ve Siyaset Üzerine* (ss. 42–45). Ankara: Notabene Yayınları.
- Kongar, Emre. (1982). Kentleşen Gecekondu ya da Gecekondulaşan Kentler Sorunu. *Kentsel Bütünleşme*, 23–54.
- Kurtuluş, Hatice. (2003). Mekânda Billurlaşan Kentsel Kimlikler: İstanbul’da Yeni Sınıfsal Kimlikler ve Mekânsal Ayrışmanın Bazı Boyutları. *Doğu Batı*, 6(23), 75–96.
- Kurtuluş, Hatice. (2005). *İstanbul’da Kentsel Ayrışma*. İstanbul: Bağlam Yayın-ları. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Kurtuluş, Hatice. (2006). Kentsel Dönüşüme Modern Kent Mitinin Çöküşü Çerçevesinden Bakmak. *Planlama*, 2, 7–11.
- Lefebvre, Henri. (2014). *Mekânın Üretimi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Öktem Ünsal, Binnur & Türkün, A. (2014). Tozkoparan: Bir Sosyal Mesken Alanının Tasfiyesi. *Mülk, Mahal, İnsan: İstanbul’da Kentsel Dönüşüm, İs-tanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*.
- Öncü, Ayşe, Weyland, P., Şimşek, L., & Uygun, N. (2005). *Mekan Kültür İktidar: Küreselleşen Kentlerde Yeni Kimlikler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Poyraz, Mustafa. (2011). İstanbul ve Paris’in Yoksul Kenarları ile Merkez Ara-sındaki Bağlar ve Kopma Noktaları. *Toplumbilim*, 26, 15–30.
- Resmi Gazete. 6785 Sayılı İmar Kanunu (1956). Türkiye.
- Resmi Gazete. 634 Sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu (1965). Türkiye.
- Resmi Gazete. 775 Sayılı Gecekondu Kanunu (1966). Türkiye.
- Resmi Gazete. 3194 Sayılı İmar Kanunu (1985).
- Resmi Gazete. 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hak-

- kındaki Kanun (2012).
- Sassen, Saskia. (1996). Whose City is it? *Traditional Dwellings and Settlements Review*, 8(1), 11.
- Şengül, H. Tarık. (2001). *Kentsel Çelişki ve Siyaset/Kapitalist Kentleşme Süreçleri Üzerine Yazılar*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı.
- Şengül, Tarık. (2010). Kapitalist Kentleşme Dinamikleri ve Türkiye Kentleri. *Evrensel Kültür Dergisi*, 128.
- Şenyapılı, Tansı. (1998). Cumhuriyet'in 75. Yılı, Gecekondu'nun 50. Yılı. 75 *Yılda Değişen Kent ve Mimarlık*, 301–311.
- Tekeli, İlhan. (2001). Kent Planlaması ve Kent Araştırmaları. İçinde *Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Bilim: Sosyal Bilimler II* (ss. 97–159). Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Tekeli, İlhan. (2005). Türkiye'de Kent Planlaması Düşüncesinin Gelişimi. 15. *Yunus Aran Konferansı*, 1, 24.
- Tekeli, İlhan. (2008). *Göç ve Ötesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tümtaş, Mim Sertaç. (2012). Kent, Mekan ve Ayrışma. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Türkün, Asuman. (2015). Kentsel Dönüşümü Yeniden Düşünmek: Mevcut Uygulamalar ve Hakim Söylem Üzerinden Bir Değerlendirme. İçinde İ. Duman & İ. Coşkun (Ed.), *Neden Nasıl ve Kimin İçin Kentsel Dönüşüm* (ss. 285–323). İstanbul: Litera Yayınları.
- Türkün, Asuman & Yapıcı, Mücella. (2009). Kentsel Dönüşüm ve Yasaların Araçsallaşan Rolü. *İktisat Fakültesi Mecmuası*, (499).
- Ülger, Nihat Enver. (2010). *Türkiye'de Arsa Düzenlemeleri ve Kentsel Dönüşüm*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ünal, Yücel. (2003). *Türk Şehir Planlama Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yenice, M. Serhat. (2016). Türkiye'nin Kentsel Dönüşüm Deneyiminin Tarihsel Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 76–88.

Bölüm

7

Uluslararası Göçlerin Sebepleri ve Siyasal Rejimler

Enver Sinan MALKOÇ¹

Giriş

Göç, insan topluluklarının tarih boyunca yüzleştiği önemli olgulardan birisidir. İnsanoğlu bazen mecbur kalarak bazen de mecbur olmadığı halde elindekilerden daha iyisine ulaşma arzusuyla coğrafi hareketlilik göstermiş, gerek birey gerekse topluluk halinde yaşam çevresini değiştirme ihtiyacı hissetmiştir.

İnsanı yaşam çevresini değiştirmeye sevk eden etkenler coğrafi ya da iktisadi kaynaklı olabileceği gibi sosyal, dini ya da siyasi kaynaklı da olabilir. Örneğin insanlar toplumsal ya da siyasi baskı sebebiyle dini inanç ve yaşantılarında özgür olmayabilir, siyasi fikirleri sebebiyle baskı altında bulunabilirler. Bu tür durumların neticesi olarak siyasi rejimler ve bu rejimlerin uygulamaları da göç yol açan sebepler arasında yer almaktadır.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, sinan.malkoc@sbu.edu.tr

Kaynakça

- Bozdağlıoğlu, Yücel. (2014). “*Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları*”, TSA, Özel Sayı 3, 9-32.
- Ekici, Süleyman ve Tuncel Gökhan. (2015). “*Göç ve İnsan*”, Birey ve Toplum, Cilt 5, 9, 9- 22.
- Mandacı, Nazif. (2014). “*Ulus-Kurma Süreçleri ve Nüfus Mübadeleleri: Dün-Bugün*”, TSA, Özel Sayı 3, 85-103.
- Sertkaya Doğan, Özlem. (2018). *Türkiye’de 2040 ve 2060 Nüfus Projeksiyonlarına Göre Demografik Fırsatlar*, TİDSAD, 18, 26-62.
- GAV. (2017). “*Misafir İşçilikten Diasporaya: Almanya’ya Göçün 56. Yılı*” Erişim: <http://gocvakfi.org/tag/isgucu-anlasmasi/> (20.11.2018)
- MDP. (2017). “*The Total Number of International Migrants*”. Erişim: https://migrationdataportal.org/?i=stock_abs_&t=2017 (20.11.2018).

Bölüm

8

Yeni Dünya'ya Göç Eden Eski Osmanlılar

Ekrem SALTIK¹

Manaya çarpan maddenin kadim yeryüzü coğrafyasını yıkıntı- lar içinde bırakarak tarihi “büzüştürdüğü” 19. yüzyılın sonlarında, Osmanlı pasaportu taşıyan yüz binlerce Osmanlı vatandaşı doğ- dukları toprakları terk edip farklı yönlere göç etmişti. Bu süreçte yaşanan ve Suriye ve Lübnan’dan başlayarak Güney Amerika’nın kalabalık şehirlerine doğru uzanan büyük bir göç dalgasının hikâ- yesi tüm görkemine rağmen büzüşen tarihin kıvrımlarında kaybol- muş, bu hikâyenin kahramanı olan Osmanlı vatandaşlarına gittikle- ri yerlerde “El Turco” adı verilmişti. Yerleştikleri Latin şehirlerin- de karşılaştıkları derin ötekiliği zamanla içselleştiren El Turcoların hikâyesi şimdilerde unutulmuşsa da Güney Amerika’daki kalabalık şehirlerin sokaklarında, çarşılardaki tabelalarda, saklanmış kim- liklerde, unutulmuş hatıralar ve yabancılaşmış fotoğraflarda yaşı- yor bir zamanlar Osmanlı pasaportu taşıyan her bir El Turco.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, İstinye Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İstanbul. esaltik@istinye.edu.tr

Kaynakça & Okuma Önerileri

- Acehan, Işıl. (2005), “Eski Dünya’dan Yeni Dünya’ya: Anadolu’dan ABD’ye İlk Müslüman Türk Göçü Üzerine”, *Doğu Batı Dergisi*, Mayıs-Temmuz, S.32, s.221-238.
- Ahmed, Frank. (1986), *Turks in America: The Ottoman Turk’s Immigrant Experience*, Columbia International Press: Greenwich
- Ahsani, Syed A. H. (1984), “Muslims in Latin America: A Survey”, *Journal Institute of Muslim Minority Affairs*, July, Vol.5, No.2, p.454-463.
- Akter, Ahmet. (2007), *Tehcir Öncesi Anadolu’dan Amerika’ya Ermeni Göçü (1834-1915)*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık: İstanbul
- Armaoğlu, Fahir. (1991), *Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri*, Türk Tarih Kurumu: Ankara
- Bağdatlı Abdurrahman Efendi (2013) *Brezilya’da İlk Müslümanlar: Brezilya Seyahatnamesi*, Çev. Antepli Mehmet Şerif, Haz. N. Ahmet Özalp, Kitabevi Yayınları: İstanbul
- Bali, Rıfat N. (2004), *Anadolu’dan Yeni Dünya’ya Amerika’ya İlk Göç Eden Türklerin Yaşam Öyküleri*, İletişim Yayınları: İstanbul
- Faik, Mühendis (2011), *Türk Denizcilerinin İlk Amerika Seferi: Seyahatname-i Bahri Muhit*, Çev. N. Ahmet Özalp, Kitabevi Yayınları: İstanbul
- Genç, Hamdi ve Bozkurt, İ. Murat. (2010), “Osmanlı’dan Brezilya ve Arjantin’e Emek Göçü ve Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik Durumu”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.28, S.1, s.71-103.
- Halman, Talat Sait. (1980), “Turks,” *Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups*, [Ed.] Stephan Thernstron, Harvard University Press: Cambridge, p.992-996.
- Hitti, Philip K. (1924), *Syrians in America*, George H. Doran Company: New York
- Karpat, Kemal H. (2003), “ABD’ye Göç Eden Osmanlılar: 1860-1914”, Çev. Bahar Tırnakçı, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914)*, [Ed.] Kemal Karpat, Tarih Vakfı Yurt Yayınları: İstanbul
- Khalif, Samir. (1987), “The Background and Causes of Lebanese/Syrian Immigration to the United States Before World War I,” *Crossing the Waters*, [Ed.] Eric J. Hoogland, Smithsonian Institution Press: Washington, D.C., p.17-36.
- Khater, Akram Fouad. (2001), *Inventing Home: Emigration, Gender, and the Middle Class in Lebanon (1870–1920)*, University of California Press: California
- Klich, Ignacio and Lesser, Jeffrey. (2013), *Arab and Jewish Immigrants in Latin America: Images and Realities*, [Ed.], Routledge: London
- Klich, Ignacio (1995), “Sources on the Lebanese and other Middle Easterners in Latin America”, *Papers on Lebanon*, No.16, Centre for Lebanese Studies: Oxford
- Lesser, Jeffrey. (1999), *Negotiating National Identity: Immigrants, Minorities,*

- and the Struggle for Ethnicity in Brazil*, Duke University Press: London
- Saliba, Najip E. (1983), “Emigration from Syra”, *Arabs in the New World: Studies on Arab-American Communities*, [Ed.] Sameer Y. Abraham & Nabeel Abraham, Wayne State University: Detroit, p.30-43.
- Temel, Mehmet. (2004), *XIX. ve XX. Yüzyılda Osmanlı-Latin Amerika İlişkileri*, Nehir Yayınları: İstanbul
- Velcamp, T. Alfaro. (2002), “Mexican Muslims in the Twentieth Century: Challenging Stereotypes and Negotiating Space”, *Muslims in the West: Sojourners to Citizens*, [Ed.] Yvonne Yazbeck Haddad, Oxford University Press: New York, p.278-293.

*Bu bölüme kaynaklık eden araştırma; Saltık, Ekrem (2014), “El Turco: Yeni Dünya’da Eski Osmanlılar, *Yedi Kıta Dergisi*, S.75, Kasım, s.24-29, ISSN:1308-5379

Bölüm

9

Göç ve Spor İlişkisi Bağlamında Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Toplumsal Uyumlarında Sporun Yeri ve Önemi

Adem SOLAKUMUR¹

Zeki TAŞ²

Yılmaz ÜNLÜ³

Murat KUL⁴

Öz

20. yüzyılın 21. yüzyıla miras olarak bıraktığı toplumsal ve sosyal sorunlardan biri de göç hareketidir. Göç hareketi doğal, etnik, inançsal, sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik nedenlere bağlı olarak beraberinde birçok sorunu barındırmaktadır. Türkiye’deki yabancı uyruklu öğrenciler barınma, iaşe, sağlık vb. sorunlarının yanı sıra toplumsal uyum sorunlarıyla da karşı karşıyadır. Sosyal etkileşim ve dönüşüm aracı olarak spor, toplumsal uyum sorunlarının çözümünde önemli role sahiptir.

¹ Öğretim Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, asolakumur@bartin.edu.tr

² Öğretim Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, ztas@bartin.edu.tr

³ Öğretim Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, yunlu@bartin.edu.tr

⁴ Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, muratkul@bartin.edu.tr

Kaynakça

- Adıgüzel, Yusuf. (2014). Sunuş. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3 (27), 9-14. Erişim: <http://dergipark.gov.tr/iusosyoloji/issue/540/4992>
- Akert, Robin., Aronson, Elliot. ve Wilson, Timothy. (2012). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Akkayan, Taylan. (1979). *Göç ve Değişme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Çağlayan, Savaş. (2006) *Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz 2006 sayı 17.
- Çakmakçı, S. (2001) Okullarda Beden Eğitimi Dersi Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine etkileri, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2001
- Çakır, Sabri, (2010) “Geleneksel Kültürümüzde Göç ve Toplumsal Değişme”, Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu(Motif) Balıkesir
- Çakır, Sabri. (2011). Türkiye’de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu Ve Üretilen Politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 209-222.
- Çubukçu, Zühal, Gültekin, Mehmet. (2006), “İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler”, *Bilgi / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* / 37 (Aralık 2006): 155-174.
- Doğu, Gazanfer. (2006), “Yerel Yönetimler ve Sporun Sosyo-ekonomik Boyutu”, Fiziksel Aktivite, Sağlıklı Yaşam ve Yerel Yönetimler Sempozyumu, 27-18 Nisan.2006 Eskişehir.
- Fişek, Kurhan. (1983). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi*. Ankara: AÜ SBF Yayınları.
- Fişek Kurhan. (1980), *Spor Yönetimi*, A.Ü S.B.F. Yayınları No: 445 Ankara. <http://www.turkiyehukuk.org/multeci-nedir/> (Erişim tarihi 03.10.2018)
- <https://www.guncelpsikoloji.net/sosyal-psikoloji/ayniyiz-ya-da-farkli-sosyal-uyum-h6175.html/> (Erişim tarihi 05.10.2018)
- http://www.goc.gov.tr/icerik3/ikamet-izni-cesitleri_409_414_4664/ (Erişim tarihi 08.10.2018)
- IOM. (2011). *Glossary on Migration, International Migration Law Series No. 25*. <http://www.iom.int/key-migration-terms> (Erişim tarihi 01.10.2018).
- IOM. (2009). *Glossary on Migration, International Migration Law Series No. 25*. <http://www.iom.int/key-migration-terms> (Erişim tarihi 01.10.2018).
- İçduygu, Ahmet., Erder, Sema. ve Gençkaya, Ömer Faruk. (2014), “Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları,1923-2023:Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere”, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi, MireKoç Araştırma Raporları, İstanbul.
- İnal, Ali Niyazi. (1988), *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*, Atlas Kitapevi, Konya, 1998.
- Karataş, Kasım, (2017). *Rehberlik Hizmetleri Kılavuzu Kitabı*, Özel Eğitim ve

- Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Krech, David ve Crutchfield, Richard. S. (1980), Sosyal Psikoloji. (çev. Güngör, E.). İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Kuru, Emin. (2000), *Sporda Psikoloji*, Gazi Üniversitesi İletişim fakültesi Basımevi, Ankara,
- Oytun, Orhan ve Gündoğar, S. Sabiha. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri Raporu*, ORSAM Rapor No: 195, Ocak 2015, Ankara.
- Öcalan Mehmet., Ramazanoğlu Fikret.(2003) “*Bazı Demografik Özelliklerine Göre Seyircilerin Futbol İzleme Sıklıklarının İncelenmesi*”. G.Ü. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara.
- Ramazanoğlu, Fikret., ve ark., (2005) “*Sporun Toplumsal Boyutlarının Değerlendirilmesi*”, Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, Cilt 3- Sayı 3 (Haziran 2005).
- Resmi Gazete. (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu* (YUKK, 2013: Md. 61-61-63-96, 91), Sayı: 28615.
- Sargın, Nurtun., ve Çetinkaya, Berna. (2010). “Akran baskısını azaltmada grupla psikolojik danışmanın etkililiği”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23, 185-192.
- Şimşek, Rıdvan. (2017) “Türkiye’de İç Göçlerin Göç Veren Bölgelere Etkisi ve Tersine Göç İmkânları: Kastamonu Örneği” Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyraklı Öğrencilere İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi: 30.4.1985 Resmi Gazete Sayısı: 18740)
- Yazıcı, Ahmet Gökhan. (2014), “Toplumsal Dinamizm ve Spor” *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 3/1 2014 s.394-405*, Türkiye.
- Yıldırım, Ali. & Şimşek, Hasan. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Bölüm 10

Sığınmacı Kimliğinden Uyum Çıkar Mı?

Selman YARCI¹

Giriş

Göç olgusu günümüz toplumlarının tecrübe ettikleri ve başa çıkmak zorunda kaldıkları en belirgin sosyal sorunların başında yer almaktadır. Göç olgusunun sahip olduğu özelliklerin bir iz düşümü olarak göç bağlamında oluşan sosyal sorunlar göç eden birey ya da grupları ilgilendirdiği gibi aynı zamanda ev sahibi toplumu da ilgilendirmektedir. Başta uyum sorunu olmak üzere göç ile birlikte gelen sorunlar göçmenlerin olduğu kadar aynı zamanda göç edilen ev sahibi toplumların da sorunudur. Bu çerçevede özellikle 2011 yılından bu zamana kadar Türkiye’de tecrübe edilen Suriyeli sığınmacılar deneyimi sığınmacılık tecrübesini yaşayan kişi ve gruplar üzerinde olduğu gibi ev sahibi toplum içerisinde de oldukça derin sosyal sorunlara sebep olmaktadır.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Yalova Üniversitesi, Çınarcık MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Yalova, selmanyarci@gmail.com

Kaynakça

- Akçabay, Ceren. (2016). "Mülteciler ve Hukuk Politikası: Suriyeli Sığınmacılara Tanınan Geçici Koruma", *DISK-AR*, Sayı 4, s. 126-133.
- Alpman, S. Polat ve Selman Yarcı (2018). "'Göçmenler Konuşabilir mi?': Göçmenlik Koşulları Altında Kurulan Sığınmacı Kimliğini Haritalamak" I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildiri Kitabı içinde, Edt. A. Ertuğrul ve M. E. Uludağ, S. 457-466.
- Altındış, Selma. (2018). "Mültecilerin Sağlık Erişimindeki Sorunları" I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildiri Kitabı içinde, Edt. A. Ertuğrul ve M. E. Uludağ, S. 327-331.
- Aygül, H. Hüseyin. (2018). "Mülteci Emeginin Türkiye İşgücü Piyasalarındaki Görünümü ve Etkileri". Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Yıl: 2018, Cilt: 9, Sayı: 20, ss.68-82.
- Bildircinli, M. Mert. (2018). "400 bin Sığınmacı Eğitime Erişemiyor", Birgün. Erişim: <https://bit.ly/2EochKu>, [16. 12.2018, 15:05].
- Brandstetter, Manuela. (2010). "Die Soziologie des Helfens - Benefit für eine Theorienbildung Sozialer Arbeit?" *Soziale Arbeit im Wissenschaftssystem. Von der Fürsorgeschule zum Lehrstuhl* içinde, (Edt.) Brandstetter M. ve M. Vysloulzil, Wiesbaden, VS Verlag. S. 104-120.
- Corliss, Stephen. (2003). "Asylum in Turkey: Today and Future Prospects" *Migration and Labour in Europe: Views from Turkey and Sweden* içinde, Edt. E.Zeybekoglu, B. Johansson, Istanbul: MURCIR & NIWL.
- Erdoğan, M. Murat. (2015). "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması". Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi. Ankara: Hugo.
- Erdoğan, M. Murat, Y. Kavukçuer ve T. Çetinkaya. (2017) "Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Mültecilere Yönelik Medya Algısı" Özgürlük Araştırmaları Derneği, s. 5.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2018). Erişim: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713, [15.12.2018, 22:32].
- Göç Terimleri Sözlüğü (2009). Uluslararası Göç Örgütü, İsviçre.
- Göker, Göksel. (2015). *Göç, Kimlik, Aidiyet*. Kültürlerarası İletişim Açısından İsviçreli Türkler, Konya: L-T.
- Göksoy Süleyman ve Hülya Özkul. (2018). "Suriyeli Öğrenci ve Eğitimcilerin Eğitim Ortamlarına Uyum Sorunları" I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildiri Kitabı içinde, Edt. A. Ertuğrul ve M. E. Uludağ, S. 195-205.
- İçişleri Bakanlığı (2017). *Basın Açıklaması*, Erişim: <https://www.icisleri.gov.tr/basin-aciklamasi05072017>, [16.12.2018, 12:29].
- Kara, Polat ve Recep Korkut (2010). "Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler". *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 467, Haziran 2010. S. 153-162.
- Karabağlı, Hülya. (2018). "Türkiye'de 4.3 milyon göçmen yaşıyor; mülteci statüsünde 3 kişi var", T24. Erişim: <https://bit.ly/2BwrWVd>, [15.12.2018, 21:19].
- Konda Barometresi (2016). Suriyeli Sığınmacılara Bakış. Erişim: <https://bit.ly/2BwrWVd>

- ly/2EwBxPz, [16.12.2018, 13:01].
- MEB (2018). “*Bakan Yılmaz: Türkiye’deki Suriyelilerin okullaşma oranı yüzde 63’e yaklaştı*”. Erişim: <https://bit.ly/2SQ019K>, [16.12.2018, 14:19].
- Resmi Gazete (2014). *Geçici Koruma Yönetmeliği*. <https://bit.ly/2EzA6jB>, [16.12.2018, 13:27].
- Resmi Gazete (2016). *Uluslararası İşgücü Kanunu*. Kanun No. 6735, Kabul Tarihi: 28/7/2016, Erişim: <https://bit.ly/2GhIyWf>, [16.12.2018, 15:22].
- Schäfers, Bernhard. (2003). *Wanderung. Grundbegriffe der Soziologie* içinde. Edt. Bernhard Schäfers, Opladen: Leske+Budrich, s. 433-435.
- TBMM (2018). *Göç ve Uyum Raporu*. <https://bit.ly/2SSjwOD> [16.12.2018, 13:03].